

SLOVENSKI NAROD.

Inhaja vsak dan zvezec, izimši nedelje in praznike, ter velja po početi prejemati za avstro-ogrsko doželo na vse leta 26 K, za pol leta 18 K, za četr leta 8 K 60 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leta 14 K, za pol leta 12 K, za četr leta 8 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam pon, plača za vse leta 28 K, za pol leta 11 K, za četr leta 8 K 60 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tujo doželo toliko več, kolikor znača poština. — Na naredbe vseh letodobne vpošiljavatev naročnine se ne osira. — Za oznanila se plačuje od petek-vtorko po 12 h, če se oznanile tiski enkrat, po 10 h, če se dvakrat in po 8 h, če se tiski trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvoli frankovati. — Skopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravljanje je v Knafiovih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v 1. nadst., upravljanje pa v približku. — Upravljanju naj se blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

Uredništva telefon št. 34.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Pozamezne številke po 10 h.

Upravljanju telefon št. 85.

Slavnost odkritja Miroslav Vilharjevega spomenika.

Kršna Notranjska je slavila včeraj naroden praznik, posvečen spominu in neumrli manom prvega in največjega svojega sina.

Miroslav Vilharjev dan!

A ne samo skaloviti, v svojem ogrodju nebroj čudes skrivajoči Kras, nego vse ozemlje, kjerkoli hodi rod slovenski, kjerkoli se peva čudovita, mehko-otožna pesem slovenska; je praznovano slovesno ta dan, ko se je dvignil v metropoli ponosite Notranjske spomenik kot viden znak narodove hvaležnosti možu, čigar vse življenje je bilo posvečeno materi domovini, možu, ki je v časih, ko je Slovenec še taval v temi narodne nezavedenosti, z navduševalnim svojim zgledom, s plamtečimi besedami in srce očarjujočimi pesmimi, budil rojake svoje iz stoletnega sna in jim vžigal in netil v srcih mogočen neugasljiv plamen požrtvovalne ljubavi domovinske.

Geniju Notranjske se je postavilo včeraj v Postojni svetišče.

In k temu svetišču je romalo včeraj na tisoče in tisoče naroda slovenskega, da se pokloni v spoštovanju in hvaležnosti manom možu, ki je žrtvoval domovini vse svoje življenje in si izklesal v srcu narodovem spomenik trajnejši nego je jeklo, stanovitejši nego je bron.

Praznik vsenaroden, praznik vseslovenski je to, ko se posveča to svetišče.

Za to hiti narod z vseh strani, kjer je doma slovenska gvorica, danes tja, kjer globoko dol pod zemeljskim površjem šumi in si gradi nova pata hladna Pivka, tvoreč pod zemeljsko plastjo najraznovrstnejše čudesi.

In ta množica je veselih lic in jasnega obraza; saj je izginila noč in zažarel je svetel dan, kakor ga je napovedoval svečenik, ki je pel, ko

je še tema zastirala narodno naše obzorje, „Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo.“

Narod se veseli in radost mu širi prsi, da je prišel čas, da se oddolži in izkaže svojo hvaležnost enemu izmed prvih svojih sinov.

In zdi se, kakor bi praznovala ta dan tudi narava, ona, ki jo je pesnik ljubil toli žarko in kateri je izpletel venec najbolj dehtičih cvetkov.

Z azurnomodrege neba siplje boje solnce svoje žarke, da se bleste bele ceste in da odsevata plan in log v čudovitem svitu, v čarobno kopreno zaviti luči, lahek vetrič pihlja semkaj od Kalca in zdi se, kakor da bi prinašal akorde znanih, ljubih nam melodij.

Da, Notranjska — narava in ljudje praznujejo svoj praznik, velik in pomemljiv, kakršnih skalni Kras morda še ni zabeležil v svojih analih! — —

Največ udeležencev slavnosti je došlo iz Ljubljane. Posebni vlak z 20 vozovi je pripeljal dopoldne ob devetih več nego 800 Ljubljancov v Postojno. Trčačani so takisto došli s posebnim vlakom; bilo jih je okoli 300. Na kolodvoru jih je pričakoval odbor za postavljenje Vilharjevega spomenika, s predsednikom g. Jos. Lavrenčičem na čelu, županom gosp. Gregorom Pikel in vsa postojnska narodna društva. Gostje so na to odšli, na čelu jim ljubljanska „Društvena godba“ v trg, okrašen s slovenskimi zastavami. Pred vhodom v trg je bil postavljen slavolok z napisom: „Slava Miroslavu Vilharju“. Točno ob $\frac{3}{4}$, na enajst so se društva v dolgem sprevodu jela pomikati na svečanostni prostor. Bilo je nad petdeset narodnih društev 13 zastavami. Spomenik stoji na trgu pred šolo, na najlepšem prostoru, kar jih premore postojnski trg. Spomenik je bil zastrt. Ob enajstih je bil ves trg poln ljudi, glava pri glavi. Ko je stopil na govorniški oder slavnostni govornik g. prof. dr. Jos. Tomin-

šek, je zavladala tišina in množica je z napeto pozornostjo poslušala izvajanja govornika. Dr. Tominšek je govoril približno tako-le:

Vajeni smo šumnih veselic, hrupnih slavnosti z glasnimi besedami in burno razkošnostjo. Kako uživajo naše oči, strmeč na lišč in lepotiče, kako se vseljuje skoraj otročja razposajenost v naše telo in dan nam postaja bajna noč in noč nam postane čaroben dan — a glejte, kolikokrat nam pri vsem hrupu, pri vsej zabavi in nasladi prazno ostane srce! Veselje se je zalesketalo kakor umeten ogenj, zaiskrilo se je in počilo kakor raketa — a potem ostane tema, pusta tema — srce je prazno!

In danes? Danes ne sme biti tako in ne bo tako. Kajti mi slavimo Miroslava Vilharja in če ga prav slavimo, tudi ne more biti tako. — Res nas tudi tu objemlje krasota in milota, veselje nam vžiga oči, uho nam piše ubrane glasove godbe in petja, a če se le količaj spomnimo, kdo in kak je bil M. Vilhar, takoj začutimo, da nam današnji slavnostni glasovi prihajajo iz srca in dohajajo v srce in da je vso to krasoto, ki ovija dično Postojno, porodila prešnosten.

Le tako damo Vilharju, kar je Vilharjevega, le tako smo pravični temu blagemu možu, ki je neumorno delal, a delal le tam, kjer je gorela srčnost in presrčnost, ki ga pa niste našli nikjer, kjer bi ne gospodovalo sreč. On tudi ni mogel drugače, bil je pravi Notranjec, z dušo in telesom, po rodu in po duhu.

Da, Notranjec! Pomembna beseda! ... Na stotine žezeških voz in na tisoče ljudi se prepeljava skozi Notranjsko, a vsakdo, kdor se tu vozi, vidi in še bolj sluti, da je ta kos zemelje čisto poseben, čudovit, tajanstven ... „Kaj krije ta kršna, kamenita zemeljska plast, ta valoviti svet?“ tako se vprašuje popotnik, tujec ali napol tujec. — In to ljudstvo na Krasu! Glej kmata, stoječega tam

med kamenitim grobjem ... Kakor bi bil prirasel iz tal in prirasel na tla, tak se nam zdi, kakor živ kamen med mrtvimi kamni, a iz njegovih oči tli živiljnska moč, silna, da ozivlja tudi trdo kamenje ... Res, zdi se nam, kakor bi jih namesto enega kmeta stalo, tisoč, zdi se nam; da v vsakem kamnu utriplje srce. Tak je kraški kmets!

Da, tiste njegove oči! Ne pozabi jih, kdor enkrat dobro pogleda v nje; to so tiste oči, utrjene v burji in vajene gledati v sivo daljo, ki je enaka za vsakim gričem tja do sinjega morja, oči, vajene zreti globoko v čudesna zemlja. A mi slutimo v tem očesu tudi čudezne tajnosti, vsak hip pričakujemo, da bomo skozi njih dolbino pogledali globoko tja v človeško kalvarijo, v dno srca ... A kdo pozna pota do tja? Tajne so skrivnosti tega srca, tajne kakor skrivnosti kraške zemelje, čudna moč nas žene, da bi spoznali i tajnosti tega srca, srce pravega Notranca!

Pa ne odpirajo se nam same! Le srečen slučaj jih otvori, da se naslamo ž njih krasoto, iskati pa moramo potov sami, iskati s pozornim očesom in z ljubečim srcem.

Notranjci! Žlahtne zaklade imajo v sebi, a moramo jih šele iskati; zdi se, kakor bi čas Notranjcev še ne bil prišel; žive še v spominih na staro zgodovinsko dobo, ko je še živel Erazem Predjamski, in oni, ki so bili njegovega duha! A kadar se kateri da preprosi, da stopi izza svojega zatišja, tedaj kar usiplje iz svoje zakladnice čudezne, lepe dobitke, ki nimajo nič bolehatosti velikih in velikega sveta, nič ponarejenega, le pristno blago.

Vilhar, sam Notranjec in živeč med Notranjci, nam je prvi odpril njih srčno zakladnico. On nam je prvi odkrival, kaj Notranjec čuti in prvi javno pokazal, kako Notranjec dela, a oboje je odkril kot tako lepo človeško, da je Slovenec, človek

prevzel svoje, kar mu je podal Vilhar. To je pač najlepši uspeh notranje vrednosti!

Vilharjevo delo je prešlo v naš celoten narod, Vilharja samega bi bili skoraj pozabili; a s tem smo mu skazovali večjo hvaležnost nego drugim, ki jih slavimo po imenu, a njih dela so nam tuja. Njegove pesmi smo peli mi vsi, a kolikim je bilo znano, da so Vilharjeve?

Odsej bodi in bo tudi to drugače. Njegov spomenik bo odločno pozivljal, da damo Vilharju kar je Vilharjevega, Vam domačinom je Vilhar pač znan, saj Vas spominja nanj vsaka cesta, vsak kamen ... Pa morda ste ga tudi Vi začeli pozabljati? Kje so njegovi vrstniki iz Planine? Ali je med nami kak sivočasi mož, ki se je družil kot otrok z Vilharjem kot otrokom? Star bi moral biti tak mož, star blizu 90 let; kajti 1. 1818. je bil rojen Vilhar v Planini kot sin ondotnega poštarja in graščaka Fran Ser. Vilharja. Temveč pa nas je takih med nami, ki še nismo niti zagledali luči sveta, ko je Vilhar že legel v grob, leta 1871. Največ nas pa je takih, ki smo doživeli leto 1890, odkritje spominske plošče na Vilharjevi rojstni hiši v Planini; pa tudi mi se šele danes prav zavedamo bridkosti besed, ki jih je pri tisti priliki rabil slavnostni govornik Podboj v Planinski čitalnici (8. septembra 1890), točeč, da spominska plošča ni bila odkrita pred očmi celega naroda, kakor bi bil Vilhar zaslužil.

Danes smemo govoriti ponosneje: rodoljubi iz vseh slovenskih krajev so prispevali za pravi spomenik najboljšemu Notranju in prišli smo tudi od odročnih slovenskih pokrajin, se poklonit Vilharjevemu geniju.

In Vilhar to zasluži. Bil je Notranjec z dušo in telesom, a bil je tudi Slovenec z besedo in dejanjem; delal je za nas vse. Ne bomo v teh slovesnih trenutkih podrobno premo-

poznaš — samotarja. Pričakujem te željno takoj z večernim vlakom.

Te pozdravlja in poljublja vsa tvoja Elza.

Kulievskemu je veselje branelo po glavi ...

Začeti članki so ležali na pisalni mizi, a mi se jih dotaknil.

„Naj pa bo nocoj „Večerni list“ nekoliko bolj skromen v svojem bicanju, ker se topi Karel Kulievski radost in veselja,“ je poluglasno mrmljal.

Težko je čakal trenotka, da ga počelje vlak do njegove neizmerne sreče, a sekunde so bile minute, in minute dolge, mučne ure.

Dve leti je že minulo, odkar se je zagledal v Elzo. Dve leti — a samo dvakrat mu je dovolila, da se je topil radosti ž njo v krovosramen ležišču in nocoj ga vabi menda tretjč. Kar drhtel je strasti, ako je pomislil na njeno polno, močno telo, na njene strastne poljube in objeme in samo eno mu je bučalo po glavi že dolgo, dolgo: kako bi si mogel Elzo za vedno osvojiti. Ta misel ga je mučila noč in dan ...

Slednjič je vendar prišel zaželeni trenotek in Kulievski je veselih, hitrih korakov hotel proti kolodvoru. . .

(Dalje prih.)

LISTEK.

Pija pl. Kušin.

Spisal Josip Premk.

(Dalje.)

Zadnja leta ga že itak ni več ljubila, zavladala je že skoro med njima ona asketična ljubezen, a svoji strasti je zadočala z mladim, lepim odvetnikom Kulievskim. In nocoj je bila pač vedno ob njegovi strani in ako sta le količaj izginila drugim izpred oči, so se združile njune ustnice v dolg poljub ...

„Kdaj me zopet obiščeš Elza?“ ji je tisto šepetal Kulievski in stiskal njen mehko, precej tolsto roko.

„Ne vem dragec; je pač težavno in treba je paziti, da moj stari kaj ne zasumi. Vse njegovo vedenje se mi zdi tako čudno, odkar naju je začašil dvakrat skupaj v mestu. Toda budem že naredila, ako ne zlepa pa s silo, saj uboga me še vedno, kot nekaj v onih zaljubljenih letih.“

„Da, da, ti moja zlata Elza, saj znaš, da brez tebe ne morem živeti.“ Stisnil jo je k sebi in v burnem plesu drvela dalje, dalje ...

— Iz obrazov vseh se je brala onemoglost in utrujenost ... Posedali so po naslanjačih in foteljih in po dvorani je zopet vladal smeh in glasna gvorica, a izza cipres pa so doneli umirjeni, tiki, skoro otočni akordi.

Henrik je sedel ob klavirju sam. Mehansko je prebiral bele tipke, a njegove misli so bile le pri Piji. Da-siravno jo je videl nocoj prvič, dasiravno je čul nocoj prvič njen opojni glasek, usedla se mu je vendar takoj v dno srca. Henrik sicer ni bil človek, ki bi se zaljubil v vsako žensko, malo se je brigal za drugi spol; njegov ideal je bila le umetnost in ob klavirju je presedel mnogokrat cele dolge noči, zato je bilo njegovo obličje tako bledo, bolehavo. A ko je zagledal Pijo, spoznal njen nepokvarjeni temperament, je videl v njej devojko katero more ljubiti ...

— Raz sedeže so se jeli zopet dvigati posamezni pari in šetati gor in dol. Tam v kotu blizu klavirja pa je sedela trojica: Pija, Elza in njen zaročnik Edvard. Edvard in Elza se nista mogla dovolj zahvaliti Piji za prekrasno petje in sta venomer ponavljala:

„Pija, nastopi še enkrat, tako me veseli petje in gospod Henrik je tako izboren igralec.“

„Naj poje gospod Henrik sam, saj kakor mi je pravil, je tudi on pevec, menda celo izborni pevec-tenorist. Tudi jaz bi ga rada slišala.“ je govorila Pija s tresočim glasom.

Elza, je vstala, zašepetala nekaj bližnjim damam in kmalu se je čul po dvorani le en glas:

„Gospod Henrik naj poje, gospod Henrik naj poje!“

Ko je ta uvidel, da le ne more nasprotovati volji vseh, je ponižno pristopal k Piji.

„Milostljiva, blagovolite spremljati kratko arijo, da pojem?“

„Prosim“, a zarudela je zopet kakor mak in prisedla h klavirju.

Henrik pa je pel. V začetku tiho, a vedno močneje — obupno, čarobnomo spev.

Pija je drhtela, kakor jelka ob hudi burji, a igrala je vendar sočutno, izborno, a obenem vsa zatopljena poslušala ta obupen Henrikov spev.

Zdela se ji je, ko se je srečala z njegovim pogledom, da jo prosi rešenja iz te nesrečne ljubezni ... Neko globoko sočutje je začutila do njega in ako bi jo prosil v resnici — slušala bi ga ...

trivali to blago in delavno življenje, ta naloga pripada zgodovini, le kot odsev njegovega bistva in življenja si stavimo pred oči nekaj potez.

Mladi Miroslav je bil kaj bister otrok; učil se je izborne v ljudski šoli v Postojni, v gimnaziji v Št. Pavlu in na vseudišču v pravoslovnih študijah na Dunaju in v Gradcu. Obsežno tudi glasbeno izobražen — njegov sin je slavni skladatelj Fran Ser. Vilhar — tako izobražen je prevzel gospodarstvo graščine Kalemec pri Zagorju. S tem se je izvršila osnova za Vilharjev pomen za nas. Domaj je postal slovenski pesnik, pisatelj in skladatelj, postal je sploh Slovenec. Da, Slovenec je postal in se je s ponosom zval tako. Čudno se nam zdi to, skoraj smešno, danes, ko štejemo skoro poldruži milijon Slovencev, skoraj smešno, pravim, da je l. 1850. Vilhar zapel v svoji pesmi „Vesoljnemu svetu“: „To vsaj mi dovolite, da se smem Slovenca zvat!“. A pomisliti je treba, da takrat Slovencev po imenu pravzaprav ni bilo, in Vilhar je pel svoje prve pesmi v nemškem jeziku. Dom ga je prerodil! In moral je imeti občutno srce, krepko voljo in dalekovidni pogled, da se je doma popolnoma poslovenil in podomačil. Vplivali so nanj, poleg prijateljev najbolj kremenita kraška slovenska tla in kremenito ljudstvo, med katerim je kot pravi domaćin živel med ljudstvom, ki je bilo slovensko, dasi se ni zavedalo tega. Šele on ga je jutri buditi k zavednosti.

Zajemal pa je tudi sam iz zdravega ljudstva njegove misli in želje, tiste misli in želje, ki jih je ljudstvo res čutilo, a jih ni znalo povedati. On jim jih je povedal in čudom so spoznali, da so to njih lastne misli; gorko so se jih oprijeli in nikdar jih niso pozabili. A kar je domaćin povedal, to so ti povedali svojim sosedom in knjige so nesle njegove misli po slovenskem ozemlju, ki jih je osvojilo. — Povedal jim je to najprej v pesmih, priprstih po mislih in po obliki, jasnih kakor zorni dan ter blagih in nedolžnih kakor je slovensko dekle. — Česar ni mogel povedati, s svojo presrčno besedo, to je povedal s priprstimi, še prisrčnejšimi napevi. Pesem mu je bila pesem šele, če se je pela, in Bog mu je podelil redek dar, da je znal pesmi zlagati in uglašbiti.

Razvijal se je hitro, a nov njegovih pesmi je vedno ista: nežni in občutki, ki značijo pristnega Slovencev otročjo ljubezen do ožjega domovinskega kraja, ponos na zgodovinsko znamenitost z gradovi zastraženega Notranjskega, presrčnaljubez do vrlega, trpečega notranjskega kmeta, medsebojna ljubezen, sploh nad vsem tem ljubezen, kaljena z bolestjo, ljubezen do širše domovine in do svobode. — vse to diha vsaka

kitica njegovih pesmi, vsak akord njegovih napevov.

L. 1845 pred 60 leti je zapel svojo prvo slovensko pesem a leta 1850. je izdal „Izvirno domorodno igro s pescami v treh dejanjih“, „Jamsko Ivančko“, koje pozorišče so prav njegovi domaći kraji. V igro je vloženih več pesem, ki jim je zložil Vilhar napeve; ljubezen in domoljubje s svobodo si podajata v tej igri roke:

Bog vas sprimi, kranjske gore
in domače vas doline!
Dokler narod ne pogine,
slavo najde vsak Slovensc!“

tako poje v igri Bogumil, vračajoč se zmagonosno z boja z Mohomedanci v naročje svoje Ivanke. — In „živa ljubezen, nikdar ne vmiraj, vedno izviraj iz zvestega srca.“ tako zapojo vsi na koncu igre. — Rodoljubje — ljubezen . . .

Kakor bi bil Vilhar tu našel samega sebe in svoje zmožnosti, tako se nam zdi. Dve leti pozneje (1852) je izdal svojo zbirko z napevi ki so zadele tako mojstrsko narodno mišljenje in čutenje, da jih je narod koj sprejel za svoje. Saj so pa tudi med njimi pravi biseri . . . Kje bi ne bilo mladeniča, ki bi včasih ne zapel v bajni noči ljubke Vilharjeve: „Mila, mila lunica“ in kje bi ne bilo kdaj slovenskega dekleta, ki bi ne vzdihnilo včasih iz globine svojega srca in na tihem zapelo Vilharjevo najbolj čutno: „Ko tičica sem pevala, sem sladke sanje sanjala . . . Oh zdaj pa nikdar, nikdar več — Veselje preč je preč.“ In zopet: kje je vesela drušba, ki bi ne zapela: „Pijmo ga, pijmo, dokler živimo . . .“ Kdo ne pozna one otožne „Zagorske“, ki jo je Vilhar prevzel iz naroda.

Ljubil in slavil je Vilhar svojo ožjo domovino Notranjsko, a mikala ga je tudi veličastnost gorenjskih planin, ki je na nje zrl s sinjega Kalca; kajti tam je svoboda. „Na goro, na goro, na strme vrhe, tja kliče in miče in vabi srce.“ Na svobodni gori, ni zemskih nadlog . . . A povsod vidimo nežno čutečega Notranjca; občudoval je Triglav, zamaknjeno je zrl na krasno „jezero bliz' Triglava“ in iz srca mu je privrel navdušen spev: „Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo.“

Tako je pel, tako je čutil l. 1852. in tako je deloval med svojim ljudsivo še dvajset let, ki so mu bila usojena. Izdajal je pesmi po raznih listih in l. 1860 v samostalni knjižici, pesmi žalostne in veselle, zabavne in včasih malo zbadljive; med tem pa je skrbel vedno in ljubeče za svojo družinico — oženil se je bil že s 25 leti, je urejeval gospodarstvo, pomagal in svetoval kmetom, bil je več let župan v Knežaku; vrhutega je pazno motril, kaj se godi po naših domačih pokrajnah, in ko se je leta 1861 otvoril prvi kranjski deželnibor, bil je vanj voljen. Tu je na tihem delal za narodne pravice. Da bi mogel bolj vplivati, je ustanovil z l. 1863., tudi še kot poslanec, političen časopis „Naprek“,

v katerem se je z Levstikovo pomočjo brezobzirno boril za enakopravnost slovenskega jezika. A za tak list Slovenci še niso bili zreli in razmere so mu bile nenaklonjene. Le 1/4 leta je izhajal list, pometel je marsik — kakor burja in ponehal je tudi kakor burja in Vilharju, ki mu je bil lastnik in založnik, je napočil velikih denarnih stroškov in l. 1864. šest tednov je — preseidel jih je na Žabjeku — ker je objavil v „Naprek“ nekaj člankov, ki bi dandanes ne razburjali nikogar, ki so se pa tedaj smatrali kot nevarni za javni mir.

S politiko se odslej ni pečal skoro nič več, a doma je delal taki: neumorno, pel je še pesmi, večinoma zdaj zbadljive, posebno pa je spisoval gledališke igre, ki tudi zastopajo nežnost notranjsko, poštost in navdušenost za dom; dal je te igre natiskovati ob lastnih stroških in igrale so se in se še igrajo po raznih odrih . . .

V sred tega delovanja ga je zasačila prezgodnjša smrt.

Tak je bil Vilhar. Vsestranski mož, lahko rečemo. Bil je pesnik, a ne svetobrežen, kakor so mnogi pesniki, bil je skladatelj samouk, a ne čudaški, kakor so mnogi skladatelji; bil je pisatelj, a ne v lastno slavo; bil je politik a ne v lastno korist. Skrbel je za svojo obitelj, za svoje okoličane, za svojo domovino; le za se ni skrbel: žrtvoval je vse za druge, svoje duševne moči in svoje imetje, ki je skoraj vse položil domovini na žrtvenik. Ohranil si je pa povsod čisti svoj značaj, neomadeževano svojo poštenost; vse, kar je on kdaj storil, pisal ali zapel, vse ima to znak poštenosti in značajnosti in blagega, za dobro vnetega srca.

On ni le Notranjec, on je in bode vzor vrlega Notranjca. Probudil je Notranjsko, a iz njega je zopet on črpal svojo moč. In tak mož je vreden, da mu stoji v središču njegovega delokroga, na tem mestu trajen spomenik, tako trajen, kakor ga vede ali nevede — nosimo v svojih srcah. K temu spomeniku naj poromajo pozni rodovi, učič se značajnosti, poštenosti in gorskostnosti, zbirajo naj se tako, kakor smo se zbrali danes mi, z doveztnim srcem in v vneto dušo. In sedaj, ko je oživelja pred duševnim našim očesom pesnikova slika, sedaj, ko se je naš duh zaglobil v njegove vzvišene ideje, sedaj naj pade zavesa.“

V tem hipu je padla zavesa in pred nami je stal razkrit spomenik. Na piramidi, ki jo je iz repentaborškega marmorja izklesal mojster Čaharija, se nahaja doprsni pesnikov kip, kakor ga je po načrtu inženirja Jagra ustvaril umetnik-kipar Repič. Vilhar zre na pol sanjavo, na pol otočno v daljavo, preko njegovega obraza je razlita neka čudovita mehkota, energične poteze okrog ustnic pa kazejo moža krepke volje in želje v strajnosti. Pod poprsjem je v marmor vdolben napis „Miroslav

Vilhar“ in njegovi versi „Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo“. Pod napisom teče iz železne kačje glave bistra studenčnika. Okrog glave ste oviti dve človeški ribici — znamenitost postojanske Jame, simbol Postojne. Ko je padel zastor, so začrili gromoviti živio-klici, ki so ponahali šele, ko je stopil na govorniški oder zasluzni predsednik Vilharjevega odbora g. Jos. Lavrenčič, ki je govoril približno tako-le:

Častiti gospod župan, častiti gospod načelnik trškega oskrbnštva!

Sedaj ko je zavesa padla in stoji pred nami spomenik v celoti, je naloga našega odbora dokončana in čast mi je Vam, gospod župan izročiti ta spomenik v varstvo, Vam gospod načelnik trškega gospodarstva pa v oskrbo.

Miroslav Vilhar je bil probuditelj Notranjske, narodni pesnik in opevalec našega skalovitega Krasa in njegovih znamenitosti. Postavili smo mu spomenik, to mojstrsko dele umeštka-rojaka Alojzija Repiča na kraško skalo, ki bi naj simbolično predstavlja kršna naša domaća tla. Iz te skale naj se izliva bistra studenčica, naj se uresniči arhitekta Jagra, ustvaritelj načrta tega spomenika nasvet, ki ga je dal odboru namreč:

Miroslava Vilharja spomenik naj stoji na najjavnejšem prostoru trga postojanskega, naj žejni narod ob njegovem vznožju zajema iz studenca telesnega okreplila, kakor črpa rod slovenski iz nemlinjivih njegovih del svojo duševno hrano, svojo ljubezen in navdušenost do materinega svojega svojega jezika in rodnih bajnokrasmih domačih tal. Spomenik bodi kras Postojni, slovenskemu narodu v ponos, našemu narodnemu probuditelju in pevcu pa v trajen in hvaležen spomin.

Čuvajte ga in varujte ga kot najdražji svoj zaklad, nad vami pa najlebdi in plava vselej duh neumrlega našega Vilharja, bodreč Vas k neuromnemu narodnemu delu, zažigajoč v Vas sveto ljubezen domovinsko.

Na to je sprejel župan gospod Gregor Pikel spomenik v varstvo trške občine, se v iskrenih besedah zahvaljeval odboru za njegov trud, vsemu slovenskemu narodu pa za izredno čast, ki jo je izkazal njegovemu očetu. Ko je dr. Hinko Dolenc še sprožil misel, naj bi se brzljavo pozdravilo vsled bolezni v Ljubljani zadružnega Iv. Vilharja, je bila slavnost končana.

Slavnosti se je udeležilo, kakor smo že povedali, več nego 50 društev deloma korporativno, deloma pa po zastopnikih; izmed ljubljanskih društev so bila med drugimi zastopana: „Slovenska Matica“, „Društvo slov. književnikov in časnikarjev“, „Glasbena Matica“, „Slavec“, „Merkur“, „Ljubljanski Zvon“, „Ljubljana“ itd. Dasi je bila udeležba iz Ljubljane naravnost velikanska, vendar smo pogrešali dokaj uglednih rodoljubov. Iz Ljubljane smo videli med drugimi g. župana Ivana Hribarja, g. svetnika „Trgovske in obrtne zbornice“ Frana Hrena in g. sodnega nadsvetnika Jakoba Hrena. Tudi iz Trsta je došlo razmeroma le malo odličnejših rodoljubov. Opazili smo med drugimi samo odvetnika g. dr. Konrada Voduška in urednika „Edinstvo“ g. M. Cotiča. Ob vnožju spomenika so polozili vence: Vilharjeva rodbina, Vilharjevi vnuki, „Slovenska Matica“, ljubljanska društva, Postojna občina, Pevska društvo „Postojna“, Ljubljana Postojnski „Sokol“, Bralno društvo „Rakek“ in Postojnski trg. Popoldne okoli polu dveh je okoli 1000 gostov

opetovano opozoril, da je čas za večerjo, a zganila se je šele, ko je začutila, da jo vsi gledajo z največjim začudenjem. Tedaj je naglo vstala in z oščnim pogledom rekla:

„Tako me ogledujete, kakor tlačeni valpta, kadar določa kazni ali obeta nagrade. Mislim, da sem Vam danes že obljudila dosti lepo nagrado, zdaj je na Vas, da si jo zaslužite.“

„In zaslužili si jo bomo,“ se je oglasil Jošt Turn. „Če je mrtev, Vam ga pripeljemo v krsti, če bo živ, pa v železni kletki, tega viteza Krištofa Zlatopoljca.“

„Kaj ti nisem prepovedal, govoriti o tem človeku?“ se je razljutil Adam Kolovški.

„O katerem?“

„O Zlatopolju vendar.“

Jošt Turn se je zasmjal na ves glas.

„Kaj ti pa je, Adam, da tako govorиш. Rekel si mi prej vendar, naj ne govorim o Marku Pirinu.“

„Ne govorji mi ne o Pirinu, ne o Zlatopolju,“ je nekako potrogo govoril Adam Kolovški in odmahnil z roko, kakor bi hotel prepoditi mučne vizije, kaj na to pa se zopet razljuti

Osvetnik.

Zgodovinska povest.

(Dalje.)

„Izvolite, plemenita gospodična,“ Pirinov glas je prebudil Marijo Salomo iz njene otrplosti. Naglo je vzel prstan.

„Kdo vam je izročil ta prstan?“ je vprašala osorno in zdaj, ko je premagala prvo zbeganost, ji je kri zala lice tako hitro, da je vsa zarela.

„To vam povem, kadar boste utegnili na samem z menoj govoriti.“

Adam Kolovški, ki je ves čas z napeto pozornostjo opazoval Pirina, kakor bi iskal povoda prepiru ali celo boju, je hitro pristopil, zopet izzivajoče, in surovo rekel:

„Vi nimate z mojo sestro ničesar takega govoriti, da bi tega ne mogel slišati ves svet.“

„Motite se, plemeniti gospod Adam Kolovški.“ Pirin je govoril tako mirno, kakor da se pogovarja z najboljšim prijateljem o najnedolžnejši stvari. „Nekatere stvari so take, da jih ne morem povedati pred pri-

čami. Vem na primer za besede, ki se bodo morda povedale v božični noči, točno o polnoči.“

Adam Kolovški se je tako prestrabil, da je odstopil nekaj korakov in se plaho ozrl na svojega prijatelja in sokrivca Andreja Bosia, ki je bil tudi ves prepadel in je z očmi vpraševal Adama, kaj da naj pomenijo te besede tujega viteza.

Še eden je bil v družbi, ki je nepremično ogledoval Marka Pirina. To je bil kamniški dušni pastir župnik Lavrencij. Pirin je dobro viden to opazovanje in je porabil Adamovo zbeganost, da je pristopil k župniku Lavrenciju in ga vladljivo vprašal:

„Velečastni gospod — ali nočete osrečiti s svojim blagoslavom ponižnega plemiča, ki se vojskuje za čast in zmago svete cerkve?“

Župnik Lavrencij se je nepričakovane in dvoumnega ogovora tako prestrabil, da je povrnil stol, ki je stal kraj njega, in kar pobegnil v kot, kjer se je strahoma stisnil k zidu. Nihče izmed drugih navzočnih ni bil prisoten pri dogodku v kamniški cerkvi, ko je izginil mrtvi Zlatopoljec in se koj na to zopet pojavit

živ in zato ni nihče umel župnikove sedanjega postopanja. Videli pa so njegovo grozno prepadlost in zato vsi umolknili, tako da je nastala mučna tihota. Edini Bertonja si je bil ohranil nekoliko hladnokrvnosti in videč, da je Marko Pirin ves osamljen v družbi in da se vse pred njim umika, je pristopil bliže z namenom, da naredi konec temu prizoru. Dosegel je pa ravno nasprotje.

„Zdi se mi, plemič Pirin, da niste zadovoljni s sprejemom v tej hiši,“ je Bertonja ogovoril Pirin. „Tako znamenit junak, kakor ste vi, bi bil res zaslužil prijaznejši sprejem.“ Pirin se je naglo obrnil in naglo odgovoril:

„Bodite zagotovljeni, plemič Bertonja, da mene malokatera stvar razjezi in nobena ne presenetí. Priznam, da je sprejem, katerega sem deležen, skoro žaliv, vem pa tudi, da me bodo tisti na samem radi poslušali, ki se me zdaj najbolj ogibajo in mi najnepričajneje odgovarjajo. Zato ne bom več motil častite družbe, ki je tukaj zbrana in se umaknem, žečeč, da bi se družba še nadalje tako ve-

selo zabavala, kakor pred mojim prihodom, in da bi nadaljevala pogovore o znamenitem načrtu, kako ugnobiti skupnega sovražnika.“

Marko Pirin se je nato lahko priklonil celi družbi in je ponosno odšel. A plahost, ki jo je provzročil s svojim nastopom, ni minila z njegovim odhodom. Molč je zrla vsa družba za njim, ko že ni bilo več slišati njegovih korakov. Šele po dolgem molku se je oglasil mladi

obiskalo jamo. Dopolne je bilo v jami nad 200 Čehov, ki so bili na potu v Trst. Ko so se po zavrnjenem odkritju vračali iz jame, so se zbrali okrog spomenika ter zapeli, da s svoje strani proslave spomin Vilharjev „Kdje domov māj“. Nato so izročili predsedniku gosp. Lavrenčiču na slavnost se nanašajočo adreso. Ob polustirih se je pričela na travniku za hotelom „pri Kroni“ veleanimirana, prav lepo aranžirana ljudska veselica, ki je trajala vse dolet dokler ni odvedel vlast pretežne večine udeležencev proti Ljubljani in Trstu.

Nemški župani za poboje.

Opava, 12. avgusta. Deputacija nemškega društva za Šlezijo je prišla k županu dr. Rochowanskemu ter se mu pritoževala, da Čehi v sedanjih občinah ne pustijo na svojih tleh Nemcem razgrajati. Deputacija je zahtevala, naj župan in deželni odbor odločno nastopita proti Čehom. Župan je odgovoril, da bo storil vse, kar je v njegovih močeh, vendar priporoča Nemcem samopomoč kot najboljše orozje. Neglede na posledice, naj se Nemci povsod poprimejo proti češkim izzivanjem samopomoči. Tako govoriti župan, načelnik policije!

Sultanova bolezen.

Carigrad, 12. avgusta. Vesti, da je sultan nevarno bolan, da že umira, da je že umrl itd. so nastale, ker je sultan prvič izostal od selamika, kar se pod njegovim prednikom ni nikdar zgodilo. Sultanova bolezen je stara, kronična ter se je zadnje dni shujšala, ker se sultan ni pustil zdravniško preiskovati, kajšele operati, temuč se je zdravil po prastarih arabskih receptih. Bolezen je sicer huda, vendar ni nevarna, toda komplikacije niso izključene. Prestolonaslednik Rešad Efendi je mož širšega obzorja ter je pričakovati svobodnejše metode pri vladanju, ako bi zasedel prestol, kar pa je vsled običajnih spletov pri vsakokratni spremembi še zelo dvomljivo.

Položaj na Ruskem.

Revolucijsko gibanje.

Petrograd, 12. avgusta. Preiskava zaradi atentata na admirala Dubasova je dognala, da se je atentata udeležila tudi hči nekega uglednega petrograjskega generala, ki je član vojnega sveta. Ta gospodina je namreč izdelovala v revolucijskem laboratoriju bombe, pri čemer ji je razstrelba odtrgala tri prste, ki jih je našla policija, ko je bila gospodčina že v bolnišnici. — Med prebivalstvom se širi manifest, na katerem so ponarejeni podpisi poslancev dume. V manifestu se narod pozivlja, naj pomori vse plemstvo.

Varšava, 12. avgusta. V kopalnišču pri Rigi je zalotila policija tajni shod revolucijskih voditeljev. Našla je tudi popolno revolucijsko pisarno. Širi voditelje je zaprla.

Petrograd, 12. avgusta. Blizu Libave so oboroženi roparji ustavili vlast ter odnesli 200.000 rubljev. Zatrjuje se, da vse take rope izvršuje

in udaril s pestjo ob mizo ter zakričal: „Kaj zlodja pa se še obotavljate! Pojdite vendar večerjat.“

Jošt Turn se je pridružil Mariji Salomi in ji je spotoma rekel:

„Ali se Vašemu bratu blede? Pil ni ničesar, torej se mu mora mešati, da je tako čuden.“

Toda Mariji Salomi se ni zdelo vredno, da bi mlademu svojemu čestilcu kaj odgovorila. Preveč je imela opraviti s svojimi lastnimi mislimi in tudi med večerjo je ni mogel Jošt Turn razvedriti, dasi je to poskušal na vse načine. Končno je tudi mladi Jošt umolknil in se le še začudeno oziral po družbi, ki je sedela pri bogato obloženi mizi, pa ni ne jedla, ne pila, ne govorila.

„Hudobni duh je moral priti nad nas,“ je končno vzkliknil Jošt Turn, drugače si ne morem tolmačiti Vašega vedenja. Dovolite mi da grem.“

„Da, čas je, da gremo spati,“ je odgovorila gospa Katarina in je vstala od mize in vsi so ji sledili, dasi se ni skoro nihče dotaknil večeria.

revolucijska organizacija, da se na bere zadosten revolucijski fond.

Umrlo nja.

Petrograd, 12. avgusta. V Kronštatu so zadnje dni obesili 70 puntarjev. Na prigovaranje ministarskega predsednika Stolypina je baje car ukazal, da se mora skupno obešanje in streljanje putarjev v Kronštatu in Sebastopolu ustaviti.

Sprememba v mornaričnem ministrstvu.

Petrograd, 12. avgusta. Komisija, ki preiskuje vojaške punte v Kronštatu, je nasvetovala, naj se mornarični minister Birilev nadomesti z drugo osebo. Ministrstvo se je baje ponudilo admiralu Dubasovu. V Kronštat je prišel carjev pobočnik knez Trubetskij ter razdelil osebno kolajne vsem vojakom, ki so pomagali zatreći vojaški punt.

Nove vojne brodove.

Varšava, 12. avgusta. V Krupovičih tovarnah naročeni strojni deli za 10 torpedov in štiri križarke so dogovoljeni.

London, 12. avgusta. Zatrjuje se, da je naročila Rusija na Angleskem dve vojni ladji po modelu velikih angleških vojnih ladij. Velika oklopna križarka se baje že izdeluje v neki angleški ladjedelnici.

Kmetsko vprašanje.

Petrograd, 12. avgusta. Napoveduje se za prihodnje dni carjev manifest, ki bo odredil prodajo naprednih posestev agrarni banki, ki jih parcelira in poceni razprodaja kmetom. Nadalje podpiše baje car tudi dekret, naj se dovoli za podpiranje revnih kmetov 55 milijonov rubljev.

Ustava v Perziji.

Pariz, 12. avgusta. Novi perzijski veliki vezir je sporočil perzijskemu poslaniku v Pariz, da namejava šah upeljati ustavo. Že je sklical parlament, ki je sestavljen iz sledečih skupin: iz princev vladarske rodbine, duhovščine, plemstva, trgovcev, industrijev in zastopnikov nižjih stanov. Parlament si sam določi poslovnik. Vse sklepe parlamenta predloži veliki vezir šahu, ki izda po njih potrebine zakone. Ta šahov razglas so sprejeli po celi deželi z velikim navdušenjem ter se priejavijo tem povodom velike slavnosti. Obenem je šah pomilostil vse politične begune, da se smejo vrneti v domovino.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 13. avgusta.

— **Boj koroškim Slovencem.** Z nepopismo hudobijo in brezstidnostjo se je „Slovenec“ v sobotnem svojem članku zagnal v koroške Slovence in jim napoveduje boj na smrt, boj do uničenja po vojskinem pravu. Kaj tako nečuvenega se še ni pisalo in tiskalo v slovenskem jeziku. Koroškim Slovencem, ki bijejo boj za narodno eksistenco proti močnemu in neusmiljenemu Nemcu, tem največjim trpinom, napoveduje „Slovenec“ boj po vojskinem pravu, ker se ne pokore izdajalstvu, ki ga je storil dr. Susteršič, ker branijo pravice svojega naroda tudi proti lastnemu bratom, ki so jih zahrbitno izdali in prodali.

„Slovenec“ govoriti sicer samo o vodstvu koroških Slovencev, a če se po misli, da je „Slovenec“ toliko neljube sklepe storil občni zbor katoliškopolitičnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, na katerem so bili zbrani vsi vplivnejši zastopniki slovenskega ljudstva, in so bili vsi sklepi storjeni soglasno, potem je opravljeno reči, da napoveduje „Slovenec“ boj po vojskinem pravu slovenstvu na Koroškem. Tudi najmirnejšemu človeku mora zavreti kri v žilih, ko čita ta nečuveni članek v „Slovenecu“ in vidi to grmado laži in sumničenj, ki jo je navalil „Slovenec“. Koroški Slovenci se bore zato, da dobesvoje pošteno zastopstvo v držav. zboru. 14000 Kočevcev dobi svojega poslana 120.000 koroških Slovencev pa gla na naj ne dobi! Kdo more reči, da hči koroških Slovencev ni opravičen?

„Slovenec“ pa zasukava stvar tako, da se koroški Slovenci ne bore za svojo pravico, nego da imajo njih sklepi le namen — koristiti nam, kranjskim naprednjakom! To je blaznost ali v tej blaznosti je metoda. S to blazno dolžtvijo hoče „Slovenec“ uničitivtisk, ki soga napravile celovske resolucije tudi na pristašnjegove lastne stranke. „Slovenec“ misli, da je proti liberalcem svoje pristaše že tako naščuval, da je dovolj, če kako stvar osumniči koto liberalno in že je diskreditirana in pokopana. Tudi napram koroškim Slovencem postopa tako zdaj, konjihovih otožb ne more ovreči in jim stvarno ne more odgovarjati Koroški Slovenci — zavezniki kranjskih liberalcev — to je najnovejši „šlagar“ duhovskega „Slovenca“. Stvar je prebedasta, da bi jo mogel kdo smatrati za resno, toda „Slovenec“ se je vendar poslužuje, da bi koroške Slovence izoliral in jih prisilil do kapitulacije pred izdajalcem dr. Susteršičem. Kdor količkaj zasleduje slovensko politiko, tisti ve, da so bili koroški Slovenci vedno na sprotniki narodno-napredne stranke in da so vedno zvesti stali na strani kranjskih klerikalcev. Celo zdaj, ko se je šlo pri volilni reformi za biti ali ne biti, niso naprednih poslancev, kakor je pojasnil posl. Plantan, zlosti informirali, ker so se pred vsem in v prvi vrsti zanali na klerikalne poslance. Nikdar niso koroški Slovenci niti z najmanjšo stvarico pokazali, da niso zadovoljni s klerikalno stranko ali da ne soglašajo z njo. Zdaj pa jim očita „Slovenec“, ker branijo svojo pravico — da so se prodali slov. liberalcem in da delajo liberalcem tlako. Po „Slovencu“ ima ves nastop celovskega shoda edino ta namen, udariti po klerikalnih poslancih, škodovati katoliškemu shodu in podpirati napredno stranko, da se na Kranjskem ustanove trije mestni mandati! Ali je svet že kaj takega videl? Ali pozna kdo še tak slučaj tako nepoštenega bojevanja, kakor ga vodi „Slovenec“ proti koroškim rojakom samo zato, ker se branijo, da jih hočejo slovenski klerikalci prodati Vsenemcem in protestantizmu? Mi ga ne poznamo in najbrže nihče drugi ne pozna slučajev tako nepoštenega boja, kakor ga vodi „Slovenec“ proti koroškim bratom. Najprej jih je prodal nemški rablju pod nož, zdaj jih pa še poliva z gnojnicami.

Na naslov državnoželezniške uprave.

Iz Spodnjega Rožna Koroškem se nam piše: Te dni sem se peljal z novo železnicu. Sprevidnik, ki je ščipal karte, se je držal čuvši slovensko govorjenje s povzdignjenim glasom zapovedujoče klicati: deutsch! deutsch! Videč, da se neče nihče pokoriti njegovemu povelju je začel zasmehovati koroške Slovence z oponašanjem in pačenjem koroškega slovenskega narečja. Na uradnih opominih se občinstvo opozarja, naj se železniškemu osebju ne ustanavlja. Železniška uprava ima dolžnost, da tudi nastavlja primerne ljudi. Železničarji, ki bodo zasmehovali nas in naš jezik, jo bodo kmalu skupili vzlci vsem uradnim opominom.

— **V ptujskem okraju** so imenovani za prov. učitelje gg.: Fleré Pavel k Sv. Lovrencu v Slov. gor., potem absolvirani učiteljski kandidati (kandidatinje): Kotzmut Marija v Majšperg, Vezjak Ana k Sv. Vidu, Čeh Ivan k Sv. Marjeti, Friedl Adolf v Sela, Žiher Alojzij k Sv. Marku, Lešnik Miroslav v Zavrču in Sel Ivan k Sv. Lovrencu na Dr. polju.

— **Izletnikom v Štoli.** Oni, ki nameravajo iz Sofije potovati še v Carigrad, naj poštejo svoje potne liste nemudoma na naslov g. Jos. Knafljiča, urednika c. kr. koresp. biroa v Trstu, ki ga bo naše društvo naprosilo, da jim preskrbi „visum“ za potovanje po Turčiji od tamoznjega turškega konzula. Za takso, ki jo je treba plačati konzulu za „visum“, je treba na isti naslov za „visum“ poslati istočasno poslati 7 K. Brez

vidiranega potnega lista s strani turškega konzula ne pusti Turčija nikogar preko meje! Natancjeje podatke o potovanju priobčimo jutri.

— **Kurz za risanje na ljudskih in meščanskih želkah.** Udeležnikom, ki so se oglašili in se še oglase ob otvoritvi kurza za risanje, se naznanja, da je sklican kurz na dan 16. t. m. ob 8. uri v risalnico c. kr. učiteljišča.

— **Obrtno gibanje v Ljubljani.** Kakor se nam oziram na tozadnevno notico poroča, da tukajšnja tvrdka Gričar & Mejač, Prešernove ulice 9, svojo konfekcijsko trgovino odglasila; g. Ivan Mejač pa je na novo zglasil trgovino z narejeno obleko, in modrinim blagom.

— **V pred televadskemu skladu Sokola v Šiški** priredi v sredo na Veliki šmaren vrlji narodni gostilničar Anton Maver v hotelu Vega v Šiški koncert popolne Društvene godbe. Poleg koncerta bodo tudi druge zabave kakor koriandoli, šaljiva pošta itd. Ker je vstopnina le 20, ki pripade vsa televadskemu skladu, pričakuje „Sokol“ v Šiški mnogobrojne udeležbe s strani narodnega občinstva iz Ljubljane in okoline. Koncert se prične ob 5. popoldne.

— **Pripravljeni shod dajaške počitniške organizacije** se vrši skupno z ustavnim shodom dolenske podružnice „Prosvete“ ob 8. uri dopoldne v gostilni pri Ženerju v Krškem 15. avgusta 1906.

— **Nevihta.** Pretečeno nedeljo je prišla nad Toplice od jugozapada kar nepričakovano velika nevihta s silno plaho. Nevihta je zlasti okrog Soteske in Topliškem okraju hudo razsala. Parkrat je trešilo. Temperatura je znatno znižala.

— **Požar.** Dne 5. t. m. ob 11. uri ponoči je nastal pri kozolcu posestnika Frana Blažiča na Straubrušu št. 7. pri Beli cerkvi na neznan način ogenj, kateri je vpepelil tudi žito, krmo in gospodarsko orodje. Neumorne pozivede postajevode Jakob A. Kozjek in orožnika Ivana Broliha so dognale, da je ogenj zanetila zlobna roka sedaj brez domovanja živečega 60 let starega Josipa Juršelja, kateri ima tudi na vesti, da je leta 1892. požgal svoje posestvo z namenom, da dobije zavarovnino. Požgal je v letu 1898. posestniku Franju Blažiču na Velikem vrhu pohištvo, nadalje leta 1902 in leta 1904 svoji sodniško ločenženi Ani hišo. Zadnjkrat so pogoreli še trem posestnikom s Pahe vinski hrami. Juršel je sedaj v hiši pokore, ter se ima čas pripravljati kar mu bo nagovorilo sodišče. Skupne škode je 8000 K.

— **Velik požar.** V sredo 8. t. m. je bil v Loki pri Črnomlju goreti pod posestniku Jurja Žuniča. Ogenj se je kmalu razširil in je vničil vse Žuničeva poslopja z vsem, kar je bilo v njih. Ker se požar ni dal lokalizovati, so zgorela tudi vsa sosedna poslopja posestnikov Jakoviča, Agniča, Štajerja, Tudiča, Šperharja in Milkoviča. Škode je 57.600 K, zavarovalnina pa znaša 6400 K. Ogenj je zanetil Žuničev 6 letni sinček.

— **Otvoritev planinske koče na Kamniškem sedlu.** Takega slavlja, kakor je bilo včeraj na Kamniškem sedlu, naše lepe planine do sedaj pa še niso videle, ker pri nobeni prilikai se dosedaj v takih visocini ne si zbral toliko ljudstva. Iz te mnogobrojne udeležbe se je pač najbolj videlo, kako težko so v vseh planinskih krogih že pričakovali tako zelo potrebno zavetišče ob izhodišču na najzanimivejše vrhove kamniških planin. Udeleženci so prišli iz petih del: s Kranjskega, Štajerskega, Koroškega, Primorskega in s Češkega. Največji kontingenčni sta dala Kamnik in Ljubljana. Od popoldanskega vlaka so korakale cele procesije „diplomiranih“ turistov, pa tudi mnogo mladega naraščanja, tem posebno lepo število brhkih gospic. Zvezčer se je sešlo „pri Ursiču“ v Bistrici do 100 oseb „prenočevat“. Ker pa je ležišč le kakih 20, skrbeli so visti, ki niso dobili ležišč s pristno planinsko razposajenostjo, da nihče ni spal. Sicer pa so gostje celo noč prihajali in odhajali naprej proti sedlu. Na vrhu pri koči se je začgal zvezčer velik kres, a v novi koči je bilo istotako celo noč živahnio. Ob 9. zjutraj so prispeti na vrh zadnji udeleženci; našeli smo jih nad 260. Ob 10. je blagoslovil kočo franciškanist turist Engelbert Polak iz Kamnika. Na verandi koče je imel sv. mašo, s pristno planinsko pridigo. Oddelek kamniške „Lire“ je med mašo pod vodstvom g. Tavzesoje proizvajale proste vaje s praporci. Zato so pa že obilno povuhvale, in burno odobravljajo slike vseh dovršeni točki. Tudi televadba Sokolov se je pod vodstvom vrlega načelnika idrijskega Sokola br. Julija Novaka izvršila kar najlepše. Splošno so ugajale proste vaje, pri katerih je nastopilo 42 televadcev in sicer 18 idrijskih, 15 žirovskih Sokolov in 9 bolj odraslih gojencev žirovskih odsekov. Na orodju se je televadilo v petih vrstah, kjer so rešili televadci svojo nalogo povsem častno. Prav zelo je ugajala vrsta idrijskih Sokolov na drogu. Zavrsila se je televadba z nastopom voditelja idrijskega Sokola na bradlji, med tem pa se je nabralo med mnogobrojnim občinstvom 60 K za žirovski Sokolski dom. Na veselico je pri

zneska, ki se je nbral za Sokolski dom. Odbor se kar najiskrenje zahvalju vsem kateri so nam prisločili že pred veselico na pomoč denarno, ali pa z dobitki za srečanje. Isto tako se zahvaljujemo naši žiroški občini, ki je pokazala s tem svojo zavetost, da nam je dovolila prostor za telovadbo brezplačno, in pa gg. Franu Primožič ter Iv. Fortuna, ki sta priredila napise za slavoloke. Javno se je pokazalo, da naš "Naprek" ni prazna fraza, ampak naše resnično geslo, katero nameravamo, in po katerem se ravnamo, ter se hočemo ravnat še dalje. Na zdar!

Iz Ilirske Bistre se nam piše: Hvaležnost in dolžnost nam narekujeta, da dopisu iz Ilirske Bistre o sokolski veselici "Ilirskega Sokola", ki je bil obelodanjen v "Slov. Narodu" od dne 28. julija t. l. dostavimo toliko, da je ves nastop in vse vaje telovadcev vodil vrli in neutrudni brat Jirsa, načelnik "Volosko-Opatijskega Sokola", kojemu se na temu mestu toplo zahvaljujemo, — in ne kakor je bilo pogresno navedeno br. Dolhar iz Sušaka.

Utonil je 9. t. m. pri Trnovem v potoku Reki vpokojeni finančni stražnik Ivan Primc. Mož je 2. t. m. dvignil svojo pokojnino in je od tega časa najprej popival po raznih krémov v Trnovem. Najbrže je v pisanosti padel v vodo in utonil.

Brežiški Sokol priredi v sredo 15. avgusta pešizlet iz Brežic v Leskovec pri Krškem in tu ob 4½ urij popoldne javno telovadbo na vrtu g. Lavrinška. Obenem se vrši ustavnovni shod za sokolsko društvo v Krškem in Leskovcu. Moralni uspeh slovenskega sokolskega zleta v Brežicah je po celem slovenskem Posavju od Zidanega mesta doli velik, in bo prinesel sokolstvu id est narodnemu napredku vkljub nasprotstvu znanih "narodnjakov" obilo dobrega sadu.

Sv. Lovrenc v Slovenskih goricah. V četrtek dne 9. t. m. je razsajala nad našo vasjo huda nevihta. Pogubonsni oblaki so plavalni nad obzorem, a pregnali so jih s strejanjem. Toče smo bili obvarovani, a strela je vendar zahtevala svojo žrtvo. Proti večeru se je vračalo nekaj ljudi iz toplic domov. Med njimi je bila tudi 35letna Marija Bec. Odstranila se je z voza za kakih 10 korakov. V tem udaru strela in nesrečica se zgrudi mrtva na tla.

Zavetišče za osirotele otrok pujskega okraja ustanove v Ptaju.

Velika tatvina raznih dragocnosti se je izvršila na gradu kneza Salma v Novem Celju. Tat je izrezal z demantom šipo z okna ter prisel na ta način v knezovo pisarno.

Na Jezerskem priredi "Akademični krožek češke podružnice slovenskega društva" dne 19. avgusta t. l. izredni občni zbor. Poziva se vse člane akademike, da se mnogobrojno udeleže tega sestanka. Vabljeni in dobrodošli so tudi drugi dijaki in prijatelji planinstva. Pričetek ob 7. uri zvečer in po seji zabavni večer. Naslednje dni skupne ture po Savinskih planinah. Odbor.

Spomin na razvitje zastave "Tržaškega podpornega društva". In še enkrat so tržaški Slovenci na slovesen način pokazali svetu, in še posebno drugorodnemu: sosedu da stope na višini časa. Da bodo tudi naši kranjski bratje poučeni o tem, kako slavje smo priredili preteklo nedeljo v Trstu in pri Sv. Ivanu, si dovoljujemo napisati par vrstic. Slavnost 20letnice in razvijanja zastave omenjenega društva je pričela z veličastnim sprevodom iz društvenega doma v Korzi Station. Na čelu godba, za njih tržaški Sokol z zastavo, solkanski Sokol v lepem številu, za temi vse večja tržaška pevska društva: "Kolo", "Hajdrih", "Zarja", "Adrija", "Mladina", "Slava", "Zvonimir"; vsa z razvitiimi vihajočimi trobojnicami; tem sledijo: "Slovensko pevsko društvo", "Velesila", "Obrotno konsumno društvo" Sv. Ivan, "Narodni dom" — Sv. Ivan, "Narodni dom" — Trst, "Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda", deputacija iz Tolmina, "Ilijira", "Čitalnica" — Sv. Jakob; za temi stopa "Rokodelsko podporno društvo" iz Ajdovščine s krasno zastavo, "Delavsko podporno društvo" — Trst z zastavo; zadnja sledi nova zastava v črem zabetu "Tržaškega podpornega in bralnega društva, za njih stopa vodstvo, odbor, vrsta dekle s košaričami cvetlic — za temi gospes in gospice v beli oblike kot družice kumice. Vsej tej dolgi, dolgi vrsti sledi ogromna množica občinstva. Tako so vihrale zastave tržaških in okoliških in zunanjih društev 5. avgusta v prvo po glavnih tržaških ulicah — mirno a ponosno spremljane od tisočev našega občinstva. Že ta nastop e vzradostil vseh nas, a tudi Italijani

niso kazali drugo nego začudenje in pohvalo o tako krasnem in iznenadnem nastopu. — V "Narodnem domu" pri Sv. Ivanu se je vrnila veselica, vršil se je čin razvijanja, tekmovali so razni pevski zbori. Predsednik društva, Miloš Kamuščič, je v nagovoru opisal zgodovinske momente o pričetku naših delavskih društev, opisal je razvoj našega življa na tržaškem ozemlju zadnjih 25 let. — Vrt je bil kaj okusno okrasil g. Rože od podporne društva, trije paviljoni, cvetje, zastave, zelenje godba, umetni ogenj, navdušeno občinstvo; red in zanimanje do zadnjega trenotka; nastop blagorodne kumice ge. Bartel, zabijanje žebjev in pozdrav zastav med sabo. Vse, vse je bilo tako lepo, vzvijeno čisto narodno, da nam ostane ta dan v clagom spominu še mnogo let.

Panther-kolo je ukradel v soboto od 7. do polu 8. zvečer do sedaj še neznan tat v veži hiše "Kranjske stavne družbe" v Levstikovih ulicah št. 15 g. Antonu Nachtigalu. Kolo je rdečkasto pleskano in imalo policijsko številko 300 na črni tablici. Kakor se je dognalo po sledi, se je tat odpeljal s kolesom po Cesti na Rožnik. Kdor ga je srečal, se prosi, da naznani policiji, da bo prišla potem po napovedanih podatkih storilcu na sled. Kolo je vredno še okoli 100 K.

Nepreviden voznik. V soboto popoldne je premogarski hlapec Ivan Grden s Poljanske ceste na Ambroževem trgu tako naglo in nepredvidno zavil, da je z vozom zadel 17-letno Antonijo Remičejo iz Zadvora in jo podrl na tla. Remičevo se k sreči ni poškodovala, pač pa hudo prestrašila.

Tatvine. Branjevki Mariji Bajčevi je včeraj popoldne v Frančiškanski cerkvi neznan tat ukradel iz žepa mošnjiček, v katerem je imela 60 K denarja. — Pekovskemu vajencu Henriku Sašiju je včeraj popoldne iz garderobe v Koleziji nekdo ukradel srebrno žepno uro s srebrno verižico, vredno 10 K 40 vin.

Nesreči. V soboto se je neki deček na Poljanski cesti igral na novo gradeč šupi, s katere je padel na tla in obležal nezavesten. Mladega posrečenca so prepeljali z rešilnim vozom v deželno bolnišnico. — Iste dan je peljal 33letni Zupančičev hlapec Jožef Veršič po Emmonske cesti deske in podrite peči. Ker je bilo slabo naloženo, so začeli posamezni deli padati na tla in ko jih je Veršič popravil, je prišel pod voz in se tako poškodoval, da so tudi tega morali z rešilnim vozom prepeljati v deželno bolnišnico.

"Ljubljanska društvena godba" priredi jutri zvečer na vrtu hotela "Južni kolodvor" (prej Lörber) koncert. Začetek ob 8. uri. Vstopnina prosta. Koncert se vrši ob vsakem vremenu.

Telefonska in určitavna poročila.

Iši 13. avgusta. Ministrski predsednik baron Beck je bil v dolgi privatni avdijenci pri cesarju ter mu poročal o tekočih političnih zadevah.

Sofija 13. avgusta. Povodem protigrškega shoda v Varni so bili krvavi izgredi. Shoda so se udeležili tudi kmetje iz okolice. Grki so začeli brez povoda streljati na zborovalce, vsled česar je nastal boj, ki je trajal več ur ter je bilo na obeh straneh več mrtvih in ranjenih. Grki so mesto začigali, ki gori na več krajih. Tudi v Ruščku in Razgradu so bili veliki nemiri. Brzojav je razdjan.

Sofija 13. avgusta. V okraju Vodenca je grška četa začigala celo bolgarsko vas ter umorila 6 Bolgarov in 7 Kucovlahov.

Carigrad 13. avgusta. Sulanova bolezen je le navadno prehljenje ter mu je že bolje. Bolezan ni prav nič nevarna.

Petrograd 13. avgusta. Vojno sodišče v Helsingforsu je obsodoilo zaradi punta v trdnjavi Sveaborg dva poročnika in pet vojakov na smrt ter so bili takoj nato ustreženi.

Podružnica v Čelovcu. Kupuje in predaja vse vrste rent, sestavnih pism, prioritet, komunalnih obligacij, srečki, delnični, valjni, novozni in devizi. Promese izdaja k vsakemu žrebovanju.

Petrograd 13. avgusta. Kmečki nemiri se strahovito si rijo. Oborožene kmečke čete, ki jim navadno načelujejo revolucionarji, ropajo in požigajo. Posebno v okraju Poltava so taki ropi na dnevnem redu. Policija je prišla na sled obsežni kmečki zaroti.

Petrograd 13. avgusta. Vesta je avstro-ogrski poslanik v Petrogradu izročil ministru zuna njih zadev spomenico zaradi ne mirov na Rusku, je popolnoma izmišljena.

Petrograd 13. avgusta. Javnost se vede skrajno apatično napram prenovljenemu ministrstvu, ker se splošno trdi, da je pre osnova posledica reakcijarnih vplivov na dvoru.

Berolin 13. avgusta. Berlincu Engelmannu, ki je bi travnatelj banke v Tiflu, so roparji ustrelili, banko pa oropali za 30 000 rubljev.

Berolin 13. avgusta. V rudniku Kattoris v pruski Šleziji se je utrgal vijak in je bilo ubitih 14 rudarjev.

London 13. avgusta. Car je sprejel v avdijenci angleškega časnikarja Vallaseja ter mu rekel, da se njegove odredbe povsod napačno razumevajo ter provzročajo vsled tega nezaupnost. Vesta, da namerava car odstopiti je imenovan za popolnoma izmišljeno.

Rim 13. avgusta. V Trapecuntu je dosedaj zbolelo 6 oseb za kugo, od katerih je ena oseba umrla.

Madrid 13. avgusta. Sedaj je dognano, da je z utopljene ladje "Sirio" bila vsa dragocena prtljaga pokradena. Rešeno moštvo bodo najbrž zaprili.

3 besede . . .
"Altvater"
Gessler

Krnov (Jägerndorf).
1334-18

Meteorologično poročilo.

Vrhina nad morjem - 06-2	Srednji srednji tlak 736.0 mm
Avgust	Stanje barometra v mm
11. 9. sv.	730.6
12. 7. aj.	735.3
12. 8. pop.	735.3
13. 9. sv.	736.7
13. 7. aj.	738.2
13. 8. pop.	736.8
14. 9. sv.	735.3
14. 7. aj.	736.2
14. 8. pop.	735.3
15. 9. sv.	736.2
15. 7. aj.	736.8
15. 8. pop.	736.8
16. 9. sv.	736.2
16. 7. aj.	736.8
16. 8. pop.	736.8
17. 9. sv.	736.2
17. 7. aj.	736.8
17. 8. pop.	736.8
18. 9. sv.	736.2
18. 7. aj.	736.8
18. 8. pop.	736.8
19. 9. sv.	736.2
19. 7. aj.	736.8
19. 8. pop.	736.8
20. 9. sv.	736.2
20. 7. aj.	736.8
20. 8. pop.	736.8
21. 9. sv.	736.2
21. 7. aj.	736.8
21. 8. pop.	736.8
22. 9. sv.	736.2
22. 7. aj.	736.8
22. 8. pop.	736.8
23. 9. sv.	736.2
23. 7. aj.	736.8
23. 8. pop.	736.8
24. 9. sv.	736.2
24. 7. aj.	736.8
24. 8. pop.	736.8
25. 9. sv.	736.2
25. 7. aj.	736.8
25. 8. pop.	736.8
26. 9. sv.	736.2
26. 7. aj.	736.8
26. 8. pop.	736.8
27. 9. sv.	736.2
27. 7. aj.	736.8
27. 8. pop.	736.8
28. 9. sv.	736.2
28. 7. aj.	736.8
28. 8. pop.	736.8
29. 9. sv.	736.2
29. 7. aj.	736.8
29. 8. pop.	736.8
30. 9. sv.	736.2
30. 7. aj.	736.8
30. 8. pop.	736.8
31. 9. sv.	736.2
31. 7. aj.	736.8
31. 8. pop.	736.8
32. 9. sv.	736.2
32. 7. aj.	736.8
32. 8. pop.	736.8
33. 9. sv.	736.2
33. 7. aj.	736.8
33. 8. pop.	736.8
34. 9. sv.	736.2
34. 7. aj.	736.8
34. 8. pop.	736.8
35. 9. sv.	736.2
35. 7. aj.	736.8
35. 8. pop.	736.8
36. 9. sv.	736.2
36. 7. aj.	736.8
36. 8. pop.	736.8
37. 9. sv.	736.2
37. 7. aj.	736.8
37. 8. pop.	736.8
38. 9. sv.	736.2
38. 7. aj.	736.8
38. 8. pop.	736.8
39. 9. sv.	736.2
39. 7. aj.	736.8
39. 8. pop.	736.8
40. 9. sv.	736.2
40. 7. aj.	736.8
40. 8. pop.	736.8
41. 9. sv.	736.2
41. 7. aj.	736.8
41. 8. pop.	736.8
42. 9. sv.	736.2
42. 7. aj.	736.8
42.	